

Elżbieta Czekiel-Świtalska

dr inż. arch.

Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie, Wydział Architektury,

Katedra Urbanistyki i Planowania Przestrzennego

ORCID: 0000-0002-4423-033X

Wojciech Kosiński jako twórca i recenzent w czasopiśmie naukowym „przestrzeń i FORMa”

Wojciech Kosiński as creator and reviewer in the scientific journal „space and FORM”

Streszczenie

Autorka przedstawia dorobek naukowy prof. Wojciecha Kosińskiego związany z czasopismem „przestrzeń i FORMa”. Artykuły jego autorstwa ukazywały się w większości wydawanych do 2018 roku numerów. Duża część badań Profesora była związana z pięknem przestrzeni miast z różnych kontynentów i z nowoczesnym pojmowaniem architektury i urbanistyki, którą widział jako „niespodziankę”. Otrzymywane recenzje swoich artykułów traktował bardzo poważnie. Każdy swój artykuł traktował jak „rodzące się dziecko”. Od pierwszego numeru czasopisma Wojciech Kosiński był także przez 15 lat nieocenionym, zawsze z zaangażowaniem podejmującym współpracę recenzentem. Dużą wagę przywiązywał do użytej przez autora bibliografii.

Słowa kluczowe: czasopismo naukowe, Wojciech Kosiński, „przestrzeń i FORMa”

Abstract

The following text presents the scientific achievements of prof. Wojciech Kosiński, who was associated with the journal „space and FORM”. Until 2018, his articles appeared in most of the „space and FORM” numbers issued. Great part of his research was related to the beauty of urban spaces from different continents, the modern notion of architecture and urban planning, which he saw as a “surprise”. He took the received reviews very seriously and always referred to the comments, almost never discussing the relevance of the content of the review. He treated each of his articles as a “nascent child”. From the first issue of the magazine, which he reviewed entirely himself, he was for 15 years an invaluable, always willing to cooperate reviewer. He attached great importance to the bibliography used by the author.

Key words: scientific journal, Wojciech Kosiński, „space and FORM”

Informacje ogólne

Profesor Wojciech Kosiński od 2005 roku współpracował z redakcją czasopisma „przestrzeń i FORMa” (pisownia oryginalna, dalej: piF) wydawanego przez szczecińskich naukowców, którego pomysłodawcą był Waldemar Marzęcki¹. Profesor współtworzył czasopismo zarówno jako recenzent, jak i autor licznych, często bardzo obszernych artykułów. Większość z nich poświęcona była urbanistyce, krajobrazowi i twórcom. Prawie w każdej swojej publikacji Profesor poruszał tematykę związaną z pięknem miast z różnych kontynentów. Wojciech Kosiński w latach 2009–2020 był również członkiem Rady Naukowej piF (numerów od 11. do 41.).

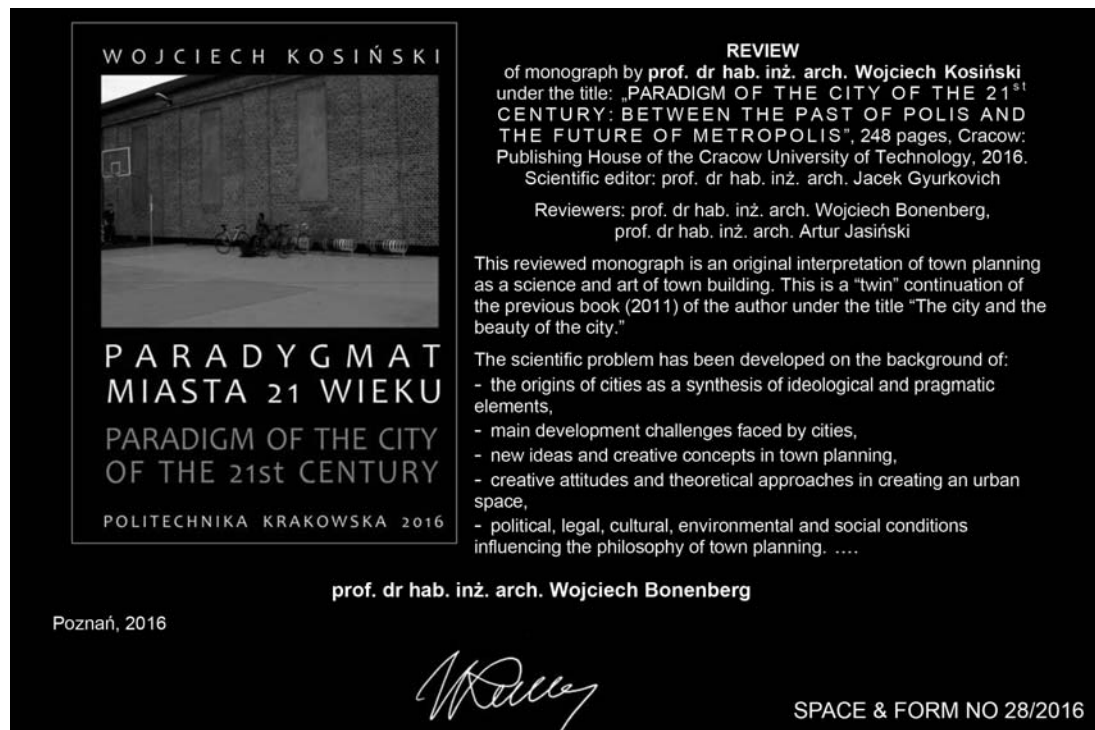
Badania przedstawione w niniejszym artykule oparte zostały na analizie dorobku naukowego Wojciecha Kosińskiego – jako recenzenta i autora w czasopiśmie piF – w numerach od 1. (z 2005 roku) do 41. (z 2020 roku). Dokonano przeglądu numerów czasopisma, w których Profesor był recenzentem, oraz tych, w których publikowane były zarówno jego artykuły, jak i informacje o ich zawartości. Pierwsze dziewięć numerów piF prowadził Piotr Fiuk. Cztery z nich były w całości recenzowane przez Wojciecha Kosińskiego, a jeden wspólnie z prof. Adamem Szymskim. Po przejęciu w 2008 roku od Piotra Fiuka prowadzenia piF kontynuowałam współpracę z Profesorem². Zacieśniliśmy ją w 2013 roku, kiedy Profesor został redaktorem naczelnym czasopisma naukowego „Teka Komisji Urbanistyki i Architektury Oddziału Polskiej Akademii Nauk w Krakowie” (dalej: „Teka”). Jako redaktorzy naczelni czasopism naukowych z dyscypliny architektura i urbanistyka wymienialiśmy się wiedzą i doświadczeniem. Profesor bardzo cenił sobie współpracę z Miłoszem Zielińskim, który czuwał nad każdym wydaniem „Teki”. Ze względu na odległość między Krakowem a Szczecinem moja znajomość z Profesorem Kosińskim ograniczała się do kontaktów mailowych i telefonicznych, ale były to godziny rozmów na temat jego artykułów, recenzji, pracy na uczelni i w jego pracowni, a także o rodzinie i znajomych. Mimo że znaliśmy się tylko ze słyszenia i e-maili, to nasza współpraca od 2008 roku do początku 2020 roku była bardzo dobra. Dziś taka sytuacja może zresztą mniej dziwić, bowiem kontakt tylko przez telefon lub internet w czasach pandemii stał się czymś powszechnym. W rozmowach schodzących na temat periodyków z dyscypliny architektura i urbanistyka zawsze podejmowaliśmy temat zasad oceny punktowej czasopism. Profesor wyrażał opinię, że piF i „Teka” zasługują na znacznie więcej punktów, niż otrzymują z ministerstwa. To nie przeszkadzało Mu w pisaniu nieraz nawet bardzo obszernych artykułów do piF.

Analizując zawartość kolejnych numerów wydań piF, można dostrzec, że w latach 2008–2015 artykuły Wojciecha Kosińskiego ukazywały się w każdym z nich. W omawianym czasopiśmie publikuje się tylko artykuły; jedyny wyjątek stanowił numer 28

¹ „przestrzeń i FORMa” – czasopismo naukowe PAN oraz Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie.

² Od numeru 10. piF w 2008 roku nastąpiła zmiana w redakcji. Głównym prowadzącym została autorka niniejszego artykułu w ścisłej współpracy z Klarą Czyrską, która opracowała nowe formatowanie i założyła stronę internetową czasopisma. W późniejszym czasie strona była modyfikowana. Przygotowywaniem okładek i składem pisma do druku zajmował się Adam Zwoliński.

z 2016 roku, w którym na prośbę Profesora ukazała się recenzja jego książki *Paradygmat miasta 21 wieku. Pomiędzy przeszłością „polis” a przyszłością „metropolis”*³ autorstwa prof. dr. hab. inż. arch. Wojciecha Bonenberga. Profesor uważał tę książkę za największe lub jedno z największych swoich dzieł. Bardzo nalegał na publikację tej recenzji również ze względu na to, że w tym numerze nie było artykułu jego autorstwa. Bardzo chciał istnieć jako autor w każdym numerze piF, a skoro z powodu braku czasu nie udało mu się napisać artykułu do tego numeru, to pojawił się w nim jako autor zrecenzowanej książki. Recenzja ta została opublikowana jako wstęp do numeru 28 piF⁴.

Il. 1. Recenzja książki Wojciecha Kosińskiego *Paradygmat miasta 21 wieku. Pomiędzy przeszłością „polis” a przyszłością „metropolis”*, autorstwa Wojciecha Bonenberga, źródło: archiwum autorki, opracowanie graficzne: autorka

Wojciech Kosiński jako autor w czasopiśmie „przestrzeń i FORMa”

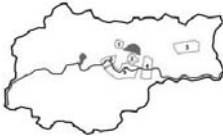
Profesor bardzo rzetelnie podchodził do badań, a następnie do napisania artykułu. Mając przeprowadzone badania i zebrane zazwyczaj obszerne materiały graficzne, nawiązywał kontakt, żeby ustalić, czy jego pomysł na artykuł jest dobry i czy może się spodziewać jakichś sugestii. Zawsze brał pod uwagę opinie na temat proponowanego tematu i sposobu jego przedstawienia. Nie udawało się tylko ograniczenie objętości

³ W. Kosiński, *Paradygmat miasta 21 wieku: pomiędzy przeszłością „polis” a przyszłością „metropolis”*, Kraków 2016.

⁴ W. Bonenberg, *Review of monograph by prof. dr hab. inż. arch. Wojciech Kosiński*, „przestrzeń i FORMa” 2016, nr 28, s. 6.

artykułów. Profesor nieraz obiecywał skrócić zbyt obszerny artykuł, po czym... przysyłał tekst przekraczający długością możliwości czasopisma. W latach 2009–2016 jego artykuły często miały objętość monografii. Na sugestie, że może lepiej wydać książkę niż bardzo obszerny artykuł, odpowiadał, że woli mieć artykuł w piF niż następną książkę. Wiele osób krytykowało długość jego artykułów, jednak to nie zmieniało podejścia Profesora do pisania obszernych publikacji. Po uzyskaniu recenzji Profesor często stosował się do zawartych w nich uwag; zawsze szczegółowo je analizował i ustosunkowywał się do nich. W tabeli 1 przedstawiono zestawienie wszystkich artykułów napisanych do piF przez Wojciecha Kosińskiego.

Tabela 1. Artykuły prof. Wojciecha Kosińskiego wydane w czasopiśmie naukowym „przestrzeń i FORMa”

Poz. Rok	Nr tomu piF	Tytuł artykułu	Strony	Liczba: stron / numerów ilustracji / ilustracji	Tematyka
1 2018	36	<i>Outline of past landscape architecture influenced by Tao – based on examples selected from Chinese metropolises / Zarys dawnej architektury krajobrazu o wpływach idei Tao – na przykładach wybranych z chińskich metropolii</i> 	323–334	12/12/12	Artykuł jest wynikiem badań centralnych zespołów w dwóch czołowych metropoliach chińskich, z uwzględnieniem ponadczasowej idei tao w projektowaniu przestrzeni. Wojciech Kosiński, zafascynowany ideą tao, uważał, że powoduje ona podświadome oddziaływanie na twórców i odbiorców przestrzeni. Podsumowując badania, uznał, że „taoizm może przenikać tworzenie i odbiór dzieł pomimo stosowania w nich innych stylów”. To powoduje, że może stanowić ważny czynnik w zrównoważonym projektowaniu. * W. Kosiński, <i>Zarys dawnej architektury krajobrazu o wpływach idei Tao – na przykładach wybranych z chińskich metropolii</i>, „przestrzeń i FORMa” 2018, nr 36, s. 323.
2 2016	25	<i>Urbanistyka krajobrazu i krajobraz urbanistyczny: teoria, praktyka, edukacja / Landscape urbanism and the urban landscape: theory, practice, education</i> Współautor: Miłosz Zieliński 	7–52	46/6/12	Badania doprowadziły autora do wniosków, jak ważna jest urbanistyka krajobrazu zarówno w badaniach naukowych, projektowaniu, jak i w dydaktyce. Istota popularności urbanistyki krajobrazu tkwi w wyzwaniach XXI wieku, a konkretnie w poszukiwaniu paradygmatu pięknego i ekologicznego miasta. Niewystarczający charakter architektury krajobrazu wiąże się ze zorientowaniem w dużym stopniu na przyrodzie i sztuce ogrodów, i z niedostatkiem artystycznych i technicznych innowacji opracowywanych w różnych skalach oraz brakiem wrażliwości na estetykę, kompozycję i kontekst.

Poz. Rok	Nr tomu piF	Tytuł artykułu	Strony	Liczba: stron / numerów ilustracji / ilustracji	Tematyka
3 2015	24/1	<i>Teoria i praktyka kreowania metropolii totalnej na przykładzie Pekinu / The theory and practice of creating a total metropolis. The example of Beijing</i> 	7-40	34/29/30	Badania skoncentrowane były na kształtowaniu struktury przestrzennej Pekinu. Pokazane zostały pozytywy w formie rozwoju metropolii oraz negatywy: stagnacja i towarzyszące jej tendencje i wydarzenia w skrajnych przypadkach zbrodnicze i ludobójcze. Obraz Pekinu jest zależny od uwarunkowań związanych z władzą, a tym samym z polityką wewnętrzną i zewnętrzną, oraz czynników społecznych, materialnych, filozoficznych, religijnych, ale również ateistycznych. Miasto to jest ekscytujące i może być wzorcem do naśladowania.
4 2015	23/1	<i>Sztuka urbanistyki na tle Chin – zarys ewolucji: charakterystyka wybranych małych miast / The art of urban design in relation to China – the outline of the evolution: a characteristic of the selected small towns</i> 	7-36	30/10/19	Badania przedstawiają sztukę projektowania miast w Chinach. Urbanistyka chińska, zarówno geometryczna, jak i organiczna, jest niedoceniana w świecie. Miasta geometryczne uznane zostały za klasyczne, a miejscowości o układzie organicznym za romantyczne. Autor uważa, że w Europie zasługi Chin w kształtowaniu miast są niedoceniane, zarówno w teorii, jak i w praktyce. Autor uważa, że chińskie kształtowanie miast zasługuje na światowe, najwyższe uznanie. Opisuje między innymi małe, piękne miasta o układzie organicznym: Yangshuo i Guilin. Za główne dzieło urbanistyczne, zbudowane według obrządku dynastii Czu/Zu, autor uznał miasto Chengzhou (Czeng-Czu), na którego podstawie przedstawia schemat klasycznego miasta chińskiego. Podsumowując chińską urbanistykę geometryczną, autor stwierdza, że pomimo osiągnięć urbanistycznych nie zostały stworzone wielofunkcyjne miasta, ale powstały piękne zespoły pałacowo-świątynne.

Poz. Rok	Nr tomu piF	Tytuł artykułu	Strony	Liczba: stron / ilustracji / ilustracji	Tematyka
5 2014	22/1	Tryptyk polski / The Polish triptych 	7–58	52/46/46	W artykule przedstawiono trzech twórców architektury: Witolda Cęćkiewicza, Aleksandra Frantę i Sławomira Gzella. Zaprezentowany został dorobek naukowy i twórczy wybranych postaci polskiej architektury. Witold Cęćkiewicz – jeden z działaczy przygotowujących wydziały politechniczne przy AGH, pracownik Politechniki Krakowskiej, Główny Architekt Krakowa, twórca projektów urbanistycznych i architektonicznych. Aleksander Franta – czołowa osobowość wśród współczesnych architektów. Działał jako architekt w stworzonym przez siebie i Henryka Buszkę biurze projektów.
					Sławomir Gzell – naukowiec, architekt. Zajmuje się przede wszystkim badaniami naukowymi (autor licznych publikacji, część z nich opatrzona własnymi rysunkami), twórczością zawodową, nauczaniem na poziomie akademickim oraz działalnością organizacyjną. Wszyscy trzech twórcy prezentowali wysokie standardy teoretyczne i realizacyjne w architekturze i urbanistyce.
6 2014	21	Miasto – świadek historii: dobro i zło, piękno i brzydota / The city – witness of history: the good and the bad, the beauty and the ugliness 	9–88	80/64/130	Badania przedstawione w tym artykule objęły miasto Skopje. Wyodrębnione zostały trzy okresy urbanistyczne i architektoniczne. Pierwszy z nich to dążenie do statusu miejskiego, drugi to trudny czas trzęsienia ziemi, a za nim odbudowa w stylu modernistycznym, i trzeci – czasy najnowsze, czyli Program Skopje 2014, który według autora jest skrajnie konserwatywny, wręcz wsteczny kulturowo. Podsumowanie odnosi się do dobra i piękna zawartego w przyjaznym człowiekowi mieście.

Poz. Rok	Nr tomu piF	Tytuł artykułu	Strony	Liczba: stron / ilustracji / ilustracji	Tematyka
7 2013	20	<i>Dobro i piękno – miejsca przyjazne człowiekowi w miastach modernizmu po 1945: idee, projekty, realizacje / Well-being and beauty – people friendly places in the modernist cities after 1945: ideas, projects, implementations</i> 	35–94	60/20/66	Dobro i piękno stanowią dla miast zagadnienia najwyższej wagi. Z podsumowania badań wynika, że autor wyłonił dwie formuły warsztatu kreującego miasto. Pierwsza, intelektualno-pozytywistyczna, opiera się na badaniach uwarunkowań i przeobrażaniu ich w syntetyczną wiedzę. Druga to formuła wizjonersko-romantyczna, która mniej liczy się z zaskakującą rzeczywistością, a sięga bardziej do dziedzin artystycznych. Obie metody zazębiają się w różnych etapach działań. Obie tworzą całość w poszukiwaniach dobra i piękna, których wcieleniem jest miasto przyjazne człowiekowi.
8 2013	19	<i>Dobro i piękno – miejsca przyjazne człowiekowi w miastach modernistycznych: idee, projekty, realizacje / Well-being and beauty – people friendly places in modernist cities: ideas, projects and implementations</i> 	7–38	32/15/32	Badania dotyczyły tła historycznego, gdzie istotą było dobro i piękno jako motyw do tworzenia wczesnomodernistycznych miast i miejsc przyjaznych człowiekowi. Artykuł opiera się na warstwie ideowej o charakterze humanistycznym i na ewolucji cywilizacyjnej, które tworzą podstawy kulturowe projektowania, a następnie realizacji i dalej użytkowania miejsc przyjaznych człowiekowi. Jako wstęp do tytułowych miast pokazane zostały aspekty miast pramodernistycznych. Po I wojnie światowej pojawiło się zapotrzebowanie na nowe zespoły, przede wszystkim mieszkaniowe. Część powstawała na peryferiach, inne jako zespoły w mieście, kształtowane na przemyślanym układzie urbanistycznym i krajo-brazowym. Modernizm zaoferował „dreszcze estetyczne” w architekturze, ale w urbanistyce nie był innowacyjny.

Poz. Rok	Nr tomu piF	Tytuł artykułu	Strony	Liczba: stron / numerów ilustracji / ilustracji	Tematyka
9 2012	18	<i>Dobro i piękno – miejsca przyjazne człowiekowi w miastach przed-modernistycznych: idee, projekty, realizacje / Well-being and beauty – places friendly to the people in pre-modern cities: ideas, projects, implementations</i> 	7–46	40/29/58	Według autora miernikiem wartości przestrzeni miejskiej są miejsca przyjazne. O kunszcie twórców przestrzeni, a jednocześnie o zadowoleniu użytkowników, stanowi sztuka tworzenia miejsc estetycznych i przyjaznych. Tym samym duet najwyższych wartości to dobro i piękno. Jako miejsce przyjazne autor opisuje dzielnicę w murach starego miasta w Jerozolimie. Dalsze przykłady wybranych miejsc przyjaznych to np. Cezarea, Rzym, Akka, barcelońska Rambla, Siena, Florencja, Mediolan, Kazimierz Dolny czy Sandomierz. Autor zaczyna badania od czasów biblijnych, omawia różne okresy rozwoju miast: od antycznej Grecji, przez starożytny Rzym, wieki średnie, barok, oświecenie, aż do XIX wieku. Głównym założeniem badawczym było poszukiwanie w różnych czasach i krajach miejsc przyjaznych w mieście. W analizach wzięto pod uwagę wyobrażenie dobra i zbudowane piękno.
10 2012	17	<i>Architektura w dawnym i współczesnym krajobrazie Krakowa – na tle najnowszych przekształceń miast / Architecture in former and contemporary townscape of Cracow – on the background of nowadays transformation in cities</i> 	9–144	136/104/104	Piękno miasta w teorii i praktyce krakowskiej, z uwzględnieniem fundamentów estetyki, sylwet, panoram, map, planów i fotografii w ujęciu estetyki i historii. Najlepszy okres w dziejach Polski przypadł na czasy, kiedy Kraków był stolicą państwa. Panowały wówczas harmonijne rządy, a postawy antypaństwowe zaczęły narastać po przeniesieniu stolicy. Kraków to miasto unikatowe w skali światowej pod względem historycznym, zabytkowym, krajobrazowym, urbanistycznym i architektonicznym. Współczesność jest obciążona uwarunkowaniami, które mogą być modelem szans i zagrożeń dla innych miast. Artykuł przedstawia analizę historyczną, jest też zorientowany na aktualne kwestie, które uwidocznione są przez progowe przekształcenia, współczesne problemy rozwojowe balansujące między chaosem a zrównoważonym rozwojem.

Poz. Rok	Nr tomu piF	Tytuł artykułu	Strony	Liczba: stron / numerów ilustracji / ilustracji	Tematyka
11 2011	16	<i>Piękno i brak piękna zielonej szaty miejskich osiedli II RP, PRL oraz III RP – w stronę urbanistyki krajobrazu / Beauty and lack of beauty in green design of housing estates in Polish cities 1919–2012 – towards landscape urbanism in XXI C.</i> 	9–98	90/44/88	Niniejsza prezentacja badań autora nt. architektury/urbanistyki oraz architektury krajobrazu ma kilka odston. Opisane zostały osiedla polskie z okresu 1919–2012. Ukazano kreacje zieleni, powierzchni biologicznie czynnych i innych czynników przyrodniczych. Wykazano zbieżność zalet i wad kształtowania urbanistyczno-architektonicznego – z kształtowaniem czynników naturalnych. Podsumowując socmodernizm, autor stwierdził, że był to negatywny okres, a wszystko, co było przed i po nim, to były pozytywne, godne naśladowania realizacje. Urbanistyka krajobrazowa w konfrontacji Polska–Zachód została zarysowana bardzo ogólnie.
12 2011	15	<i>Architektura sacrum wobec konfliktów, tolerancji i pojednania: historia, współczesność, perspektywy / The architecture of the sacred in the face of conflicts, tolerance and reconciliation: history, the present time, prospects</i> 	7–144	138/90/91 (tekst angielski: 88–139)	Wyrazem pokornej czci jest piękno wykreowane twórczą pracą przy kształtowaniu sacrum. Wprowadzenie do artykułu jest swoistą biografią autora, która ma uzasadniać wybrany temat. „Pogranicza religijne, regiony wzajemnego bliźszego lub dalszego sąsiedztwa wyznawców różnych wyznań były i są wyzwaniem dla wzajemnego szacunku, a także dla harmonijnego budowania swoich świątyń różnych wyznań w pobliżu siebie. Istnieje wreszcie wyzwanie czasów najnowszych – uniwersalne miejsca kultu – wielka idea, z której może rodzić się wielka architektura”[*]. Z powodów światopoglądowych, religijnych lub pod pozorem innych czynników powstaje wiele konfliktów międzyludzkich, plemiennych, etnicznych, międzynarodowych i między państwowych. W przeszłości większość konfliktów cechowały fundamentalistyczne poglądy religijne, co zdarza się również dzisiaj. „Zarzucano przeciwnikom raczej »nieśluszną« wiarę (»fałszywi prorocy«), niż brak wiary. Na przykład słynne sarmackie sformułowanie »psy niewierne« było jednak stosowane nie do niewierzących, ale do »wierzących inaczej«^{***}. [*] W. Kosiński, <i>Architektura sacrum wobec konfliktów, tolerancji i pojednania: historia, współczesność, perspektywy</i>, „przestrzeń i FORMA” 2011, nr 15, s. 88. ^{**} <i>Ibidem</i>, s. 9.

Poz. Rok	Nr tomu piF	Tytuł artykułu	Strony	Liczba: stron / numerów ilustracji / ilustracji	Tematyka
13 2010	14	Zespół krajobrazowy Kazimierz Dolny – Janowiec: Park Wiślany – dwa brzegi / Landscape unit Kazimierz Dolny – Janowiec. The park upon Vistula river – two shores 	7–32	26/25/25	Od 20 lat autor z zespołem prowadzi badania odnoszące się do studiów i projektów z dziedziny architektury i architektury krajobrazu obszaru przełomu środkowej Wisły, czyli miejsca pomiędzy dwoma historycznymi miastami, Janowcem i Kazimierzem Dolnym. Jeden z projektów łączy wspólną kompozycją dwa brzegi, uwzględniając uwarunkowania kulturowe. To opracowanie projektowe było główną inspiracją artykułu. Autor uważa, że takie działania projektowe pomogą poszerzyć świadomość mieszkańców i samorządów dla dobra społeczności lokalnej oraz przybywających turystów.
14 2010	13	Mega pionierzy – mega nadzieje, sukcesy i kontrowersje / Mega pioneers – mega hopes, success and controversies 	7–56	50/30/38	Osiągnięcia pionierów i kontynuatorów ruchu nowoczesnego, w szczególności w dobie transformacji krajów postkomunistycznych, integracji europejskiej i globalizacji nabierają nowego znaczenia. Główna postać w artykule to Le Corbusier, szkoła projektowania – Bauhaus. Nowoczesnej architekturze i urbanistyce sprzyjały media. W czasach powojennych rynek wydawniczy bardzo się rozrastał, przybywało książek i czasopism, w których były prezentowane nowoczesne domy, osiedla, centra i miasta. Artykuł zawiera opis głównych, według autora, publikacji takich postaci jak Sigfried Giedion, Jürgen Joedicke, Karl Popper, Kenneth Frampton i Charles Jencks.
15 2009	12	Twórczość architektoniczna – jako niezwykłość / The architectural creativity as an unusuality 	7–68	62/48/50	Architekt podczas poszukiwania świadomego lub podświadomego efektu swojego dzieła urbanistycznego lub architektonicznego w gruncie rzeczy dąży do niespodzianki. Wynika ona z innowacyjnego podejścia twórczego.

Poz. Rok	Nr tomu piF	Tytuł artykułu	Strony	Liczba: stron / ilustracji / ilustracji	Tematyka
					W prehistorii czynnik niespodzianki dotyczył przede wszystkim architektów i budowniczych miast, zwłaszcza Babilonii oraz Asyrii. W starożytnym Egipcie piramidy pełniły funkcję grobowców, a nie świątyń. Starożytny Izrael był kolejnym regionem ważnych wydarzeń religijnych, geopolitycznych i kulturalnych – w tym niespodzianek architektonicznych. Antyczna Grecja wniosła do architektury przede wszystkim klasyczny porządek. Antyczny Rzym wprowadził duży ładunek innowacji, w tym niespodzianki architektonicznej. Artykuł odnosi się również do wczesnego średniowiecza i romańszczyzny, gotyku, odrodzenia i baroku. Tworzenie efektownych niespodzianek architektonicznych trwa do dzisiaj.
16 2009	11	<i>Nauczanie projektowania – symulacja realnej praktyki zawodowej</i> 	7-26	20/26/27	W warunkach transformacji profesja architekta krajobrazu i kształcenie w tym kierunku nabierają fundamentalnej roli. Powiększa się zapotrzebowanie na uwzględnianie krajobrazu w kształtowaniu przestrzeni, jednak rosną również zagrożenia, w szczególności ze strony brutalnych inwestorów i niekompetentnych władz.
17 2008	10	<i>Preliminaria badań nad problematyką: piękno miasta / Preliminary research upon the problem: beauty of the city</i> 	13-42	30/32/33	Obecna era i kultura ponowoczesna przywróciła byt piękna. W czasach modernizmu przesyczonego pragmatyką piękno było wzgardzone i zaniedbane. Dominował wtedy funkcjonalizm, ekonomizm, obsesyjna normatywność i fetysz przepisów. Jednak takie działania i myślenie zmieniły się i można zaobserwować zrównoważenie pomiędzy cywilizacją globalną a kulturą ponowoczesną, z wzrostem znaczenia piękna. Czynnik estetyczny stał się znowu ważny po dziesięcioleciach odrzucania piękna przez modernistyczny dogmat utylitaryzmu w urbanistyce i architekturze. Aspekty piękna miasta opisane zostały w trzech ujęciach: 1) krajobraz – piękno wynikające z czynnika przyrodniczego, tj. podłoża i otoczenia, 2) urbanistyka – piękno wynikające z układu urbanistycznego, 3) architektura – piękno wynikające z artykulacji przestrzeni miejskiej przez budowle.

Poz. Rok	Nr tomu piF	Tytuł artykułu	Strony	Liczba: stron / numerów ilustracji / ilustracji	Tematyka
18 2007	7/8	Planowanie przestrzenne dla architektów krajobrazu. O czynniku kompozycji 	417–422	6/1	Recenzja podręcznika <i>Planowanie przestrzenne dla architektów krajobrazu. O czynniku kompozycji</i> z 2006 roku napisanego przez Aleksandra Böhma dla studentów wyższych szkół technicznych. Architektura krajobrazu jest dziedziną wielodyscyplinarną, jednak najważniejszą dyscypliną jest planowanie przestrzenne, które jest głównym przedmiotem recenzowanej książki. Nauczanie architektury krajobrazu na Politechnice Krakowskiej uwzględnia przedmioty kształtowania przestrzeni w skali planistycznej i urbanistycznej. Dziedzina planowania przestrzennego w odniesieniu do krajobrazu jest niewystarczająco zbadana i w niewielkim stopniu nauczana w Polsce.
19 2005	1	Przestrzeń i forma – kluczowe słowa i problemy 	9–16	8/3/3	Omówienie artykułów opublikowanych w numerze 1 piF. We wnioskach zawarto pochwałę nowego naukowego periodyku. Autor szczególną uwagę zwrócił na atrakcyjną, nowoczesną szatę graficzną. Uznał, że bardzo dobrym rozwiązaniem jest umieszczanie na pierwszej stronie każdego artykułu ilustracji jako swoistego logo tekstu.

Źródło: analiza artykułów opublikowanych w czasopiśmie piF, ilustracje pochodzą z artykułów Wojciecha Kosińskiego.

Wojciech Kosiński analizował wszystkie recenzje swoich tekstów. Dokładnie zastanawiał się nad sensem każdego zdania i decydował, czy (lub w jaki sposób) zmienić treść artykułu. W przedstawianiu swoich badań naukowych był perfekcjonistą. Dbał nie tylko o treść, ale również o formę. Po otrzymaniu od redakcji ostatecznej wersji artykułu zawsze jeszcze zauważał jakąś usterkę, np. podwójną spację.

Profesor Kosiński przysyłał treść artykułu i ilustracje oddzielnie. Grafikę, zazwyczaj w formie zdjęć, trzeba było dostosować do wymogów piF. Z niecierpliwością czekał na to, jak będzie wyglądał sformatowany artykuł z ilustracjami. Był zawsze zadowolony z ostatecznej wersji swojej pracy. Po zapoznaniu się z nią dzwonił i odbywała się długa

rozmowa, w której padało między innymi pytanie, kiedy publikacja będzie w internecie, a kiedy wyjdzie drukiem. Kiedy otrzymywał drukowaną wersję, mówił, że ma następny numer na półkę przeznaczoną specjalnie na piF.

Recenzowanie artykułów naukowych

Pierwszy numer piF recenzował w całości Wojciech Kosiński, a następne również Lech Zimowski, Adam Szymski i Aleksandra Satkiewicz-Parczewska. Znaczące zmiany zaszły w 2011 roku, kiedy zaczęła się zwiększać liczba recenzentów, z których część była spoza Polski⁵.

Numery 1, 3, 4 i 9, z okresu, kiedy czasopismo prowadził Piotr Fiuk, w całości recenzował sam Wojciech Kosiński. Profesor był recenzentem, który zwracał uwagę nie tylko na treść, ale również szatę graficzną. Bardzo go denerwowało „niechlujstwo” w artykułach, szczególnie kiedy autorzy nie poprawiali błędów podkreślonych przez program Word. Autorom artykułów, które mimo mankamentów podobały się mu, udzielał rad, dzięki którym poprawione teksty otrzymywały pozytywne rekomendacje do publikacji.

Fragменты рецензии авторства Wojciecha Kosińskiego:

Uwaga dotycząca ilustracji: „Ale czy bez koloru diagramy będą wystarczająco czytelne?”

Pytanie: „Czy użyta terminologia jest poprawna?”, odpowiedź W.K.: „TAK, ale styl ociążały i zagmatwany”

Pytanie: „Czy wybór wykorzystanej literatury jest trafny i wystarczający?”, odpowiedź W.K.: „BRAKUJE. bezwzględnie dodać przypisy i spis literatury... choćby podstawowe odniesienia. Niedopuszczalne jest odkładanie na później – to jest wbrew podstawowym standardom naukowym. Publikowanie części dysertacji nie jest w tej materii żadnym usprawiedliwieniem. Także publikowanie wyimka ma być poważną autonomiczną wartością wraz z korzeniami”

Ocena wartości naukowej tekstów: „TAK – stanowi dobrą promocję polskiego warsztatu urbanistycznego w skali międzynarodowej”, „inteligentne wplecenie publicystyki do artykułu naukowego”

Odniesienia do bibliografii: „The choice of the literature is egocentric. A lack of foreign positions – a lack of foreign samples’ research. One mistake according to lettering (italic) stressed by The Reviewer”, „bibliografia niewystarczająco dopracowana, niedbała, konieczna poprawa”

Cytowane fragmenty recenzji świadczą o tym, że oprócz merytorycznej oceny Profesor zwracał uwagę na formatowanie; istotna była nie tylko treść artykułu, ale również ilustracje do niego.

W roku 2014 w czasopiśmie ukazała się informacja o niektórych recenzentach. Profesor przysłał o sobie taką notatkę wraz ze zdjęciem:

⁵ E. Czekiel-Świtalska, *Academic journals in the discipline of architecture and urban planning, an analysis of selected cases* / *Czasopisma naukowe z dyscypliny architektura i urbanistyka, analiza wybranych przykładów*, „przestrzeń i FORMa” 2019, nr 40, s. 315.

Od 1967 nieprzerwanie pracownik naukowo-dydaktyczny Wydziału Architektury Politechniki Krakowskiej. 1968–1970 praca projektowa w biurze urbanistyczno-architektonicznym w Trondheim, Norwegia. Laureat kilku czołowych nagród w konkursach architektonicznych. Autor kilkunastu realizacji budynków kościelnych, usługowych i mieszkaniowych. 1989–1992 zastępca Dyrektora Wydziału Architektury Urzędu Miasta i Głównego Architekta Krakowa. 1997 kierownik programu badawczego KBN–Senat RP nt. architektury w Brazylii. 1997–2000 kontrakt dydaktyczny w Fachhochschule Münster Niemcy. 2003–2005 Dyrektor Instytutu Architektury Krajobrazu w Politechnice Krakowskiej. 2005 prorektor-elekt Politechniki Krakowskiej. Rzecznik Rektora PK ds. dyscyplinarnych pracowników naukowych Politechniki Krakowskiej. Ponad 240 publikacji naukowych, w tym wiele zagranicznych. Wykłady, warsztaty, konferencje w 12 krajach Europy i Ameryk. Honorowa Odznaka Politechniki Krakowskiej, Złoty Krzyż Zasługi, Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski. Profesor w Pracowni Projektowania Architektury Krajobrazu, Instytut Architektury Krajobrazu, Wydział Architektury, Politechnika Krakowska. Założyciel, właściciel i kierownik pracowni „Studio AS”⁶.

Il. 2. Wojciech Kosiński, zdjęcie otrzymane od Profesora w 2013, 2011 i 2010 r., źródło: archiwum autorki

Wnioski

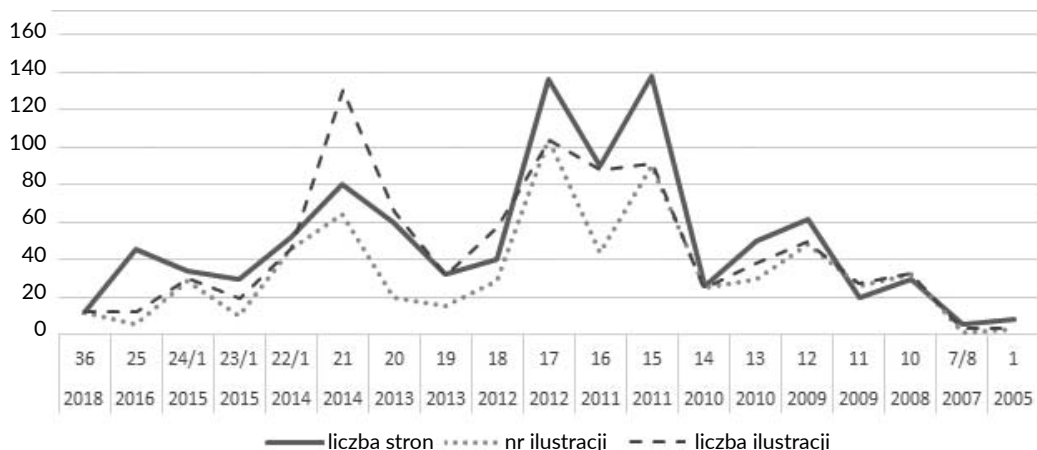
Wojciech Kosiński w swoich publikacjach prawie zawsze poruszał sprawy związane z miastem i pięknem. Dorobek naukowy Profesora zamieszczony w piF swoją treścią wpisuje się w tytuł konferencji „Architektura – Miasto – Piękno”. W sześciu publikacjach już w samym tytule występuje słowo „piękno”, a w wielu pozostałych jest ono podkreślane w treści. Większość publikacji zawiera odniesienia do słów „miasto”, „piękno”, częściej „urbanistyka”, ale również „architektura”. Profesor był zafascynowany odkrywaniem pozytywów i negatywów w tworzeniu miast lub ich części i często wiązał to z pięknem i dobrem, które miało znaczyć: przestrzenie przyjazne człowiekowi.

Wykres 1 pokazuje, że w latach 2009–2016 artykuły pisane przez Profesora do piF miały objętość niemal monografii. Jeżeli chodzi o długość tekstów, to szczególnie obszernie były artykuły z lat 2011–2012; w nr 15 artykuł Profesora miał 138 stron, a w nr 17 – 136 stron. Pisanie przychodziło Profesorowi z łatwością. Zanim zaczął

⁶ Źródło: archiwum autorki z 2014 roku.

tworzyć artykuł, przeprowadzał szeroko zakrojone badania i gromadził ilustracje. Uważał, że architekci/urbanisci powinni swoje teksty opatrywać dużą liczbą ilustracji, bo dopiero wtedy artykuł czy monografia mogą być czytelne i odpowiednio odebrane.

Profesor Kosiński pracował jako recenzent czasopisma „przestrzeń i FORMa” od pierwszego numeru. Cztery wydania czasopisma opiniował sam. W latach 2011–2019 był jednym z najważniejszych recenzentów. Wszystkie omówienia przygotowywał bardzo rzetelnie i w miarę możliwości szybko.

Wykres 1. Zestawienie liczby stron w poszczególnych numerach piF, liczby ilustracji (według numeracji ilustracji) i faktycznej liczby ilustracji (w niektórych artykułach jest kilka ilustracji umieszczonych pod jednym numerem)

Bibliografia

- Bonenberg W., *Review of monograph by prof. dr hab. inż. arch. Wojciech Kosiński, „przestrzeń i FORMa” / „space & FORM” 2016, nr 28, s. 6.*
- Czekiel-Świtalska E., *Academic journals in the discipline of architecture and urban planning, an analysis of selected cases / Czasopisma naukowe z dyscypliny architektura i urbanistyka, analiza wybranych przykładów, „przestrzeń i FORMa” / „space & FORM” 2019, nr 40, s. 289–318.*
- Kosiński W., *Architektura sacrum wobec konfliktów, tolerancji i pojednania: historia, współczesność, perspektywy / The architecture of the sacred in the face of conflicts, tolerance and reconciliation. History, the present time, prospects, „przestrzeń i FORMa” / „space & FORM” 2011, nr 15, s. 7–144.*
- Kosiński W., *Architektura w dawnym i współczesnym krajobrazie Krakowa – na tle najnowszych przekształceń miast / Architecture in former and contemporary townscape of Cracow – on the background of nowadays transformation in cities, „przestrzeń i FORMa” / „space & FORM” 2012, nr 17, s. 9–144.*
- Kosiński W., *Dobro i piękno – miejsca przyjazne człowiekowi w miastach modernistycznych: idee, projekty, realizacje / Well-being and beauty – people friendly places in modernist cities: ideas, projects and implementations, „przestrzeń i FORMa” / „space & FORM” 2013, nr 19, s. 7–38.*

- Kosiński W., *Dobro i piękno – miejsca przyjazne człowiekowi w miastach modernizmu po 1945: idee, projekty, realizacje* / *Well being and beauty – people friendly places in the modernist cities after 1945: ideas, projects, implementations*, „przestrzeń i FORMa” / „space & FORM” 2013, nr 20, s. 35–94.
- Kosiński W., *Dobro i piękno – miejsca przyjazne człowiekowi w miastach przed-modernistycznych. Idee, projekty, realizacje* / *Well-being and beauty – places friendly to the people in pre-modern cities: ideas, projects, implementations*, „przestrzeń i FORMa” / „space & FORM” 2012, nr 18, s. 7–46.
- Kosiński W., *Mega pionierzy – mega nadzieje, sukcesy i kontrowersje* / *Mega pioneers – mega hopes, successes and controversions*, „przestrzeń i FORMa” / „space & FORM” 2010, nr 13, s. 7–56.
- Kosiński W., *Miasto – świadek historii: dobro i zło, piękno i brzydota* / *The city – witness of history: the good and the bad, the beauty and the ugliness*, „przestrzeń i FORMa” / „space & FORM” 2014, nr 21, s. 9–88.
- Kosiński W., *Nauczanie projektowania – symulacja realnej praktyki zawodowej*, „przestrzeń i FORMa” 2009, nr 11, s. 7–26.
- Kosiński W., *Outline of past landscape architecture influenced by Tao – based on examples selected from chinese metropolises* / *Zarys dawnej architektury krajobrazu o wpływach idei Tao – na przykładach wybranych z chińskich metropolii*, „przestrzeń i FORMa” / „space & FORM” 2018, nr 36, s. 323–334.
- Kosiński W., *Paradygmat miasta 21 wieku. Pomiędzy przeszłością „polis” a przyszłością „metropolis”*, Kraków 2016.
- Kosiński W., *Piękno i brak piękna zielonej szaty miejskich osiedli II RP, PRL oraz III RP – w stronę urbanistyki krajobrazu* / *Beauty and lack of beauty in green design of housing estates in Polish cities 1919–2012 – towards landscape urbanism in XXI C.*, „przestrzeń i FORMa” / „space & FORM” 2011, nr 16, s. 9–98.
- Kosiński W., *Planowanie przestrzenne dla architektów krajobrazu*, „przestrzeń i FORMa” / „space & FORM” 2007, nr 7/8, s. 417–422.
- Kosiński W., *Preliminaria badań nad problematyką: piękno miasta* / *Preliminary research upon the problem: beauty of the city*, „przestrzeń i FORMa” / „space & FORM” 2008, nr 10, s. 13–42.
- Kosiński W., *Przestrzeń i forma – kluczowe słowa i problemy*, „przestrzeń i FORMa” / „space & FORM” 2005, nr 1, s. 9–16.
- Kosiński W., *Sztuka urbanistyki na tle Chin – zarys ewolucji: charakterystyka wybranych małych miast* / *The art of urban design in relation to China – the outline of the evolution: A characteristic of the selected small towns*, „przestrzeń i FORMa” / „space & FORM” 2015, nr 23/1, s. 7–36.
- Kosiński W., *Teoria i praktyka kreowania metropolii totalnej na przykładzie Pekinu* / *The theory and practice of creating a total metropolis. The example of Beijing*, „przestrzeń i FORMa” / „space & FORM” 2015, nr 24/1, s. 7–40.
- Kosiński W., *Tryptyk polski* / *The Polish triptych*, „przestrzeń i FORMa” / „space & FORM” 2014, nr 22/1, s. 7–58.
- Kosiński W., *Twórczość architektoniczna – jako niezwykłość* / *The architectural creativity as an unusuality*, „przestrzeń i FORMa” / „space & FORM” 2009, nr 12, s. 7–68.
- Kosiński W., *Zespół krajobrazowy Kazimierz Dolny – Janowiec. Park Wiślany – dwa brzegi* / *Landscape unit Kazimierz Dolny – Janowiec: The park upon Vistula river – two shores*, „przestrzeń i FORMa” / „space & FORM” 2010, nr 14, s. 7–32.
- Kosiński W., Zieliński M., *Urbanistyka krajobrazu i krajobraz urbanistyczny. Teoria, praktyka, edukacja*, „przestrzeń i FORMa” / „space & FORM” 2016, nr 25, s. 7–52.